

Nuoret suviyössä

Kuljettaja oli saanut ajokortin kaksi päivää aikaisemmin. Kyydissä oli kolme poikaa ja yksi tyttö. Renkaiden ulvonta päättyi hirvittävään rysädykseen. Autoa ohjannut 18-vuotias ei muista onnettomuudesta muuta kuin ison puun lähestymisen. Ilman turva-voitaa he olisivat kuolleet kaikki.

OLAVI LEMPINEN ja MARTTI MERILINNA
KIMMO VIRTANEN, piirros
LIIKENNEVAKUUTUSKESKUS, kuvat

Tutkijalautakuntaa tarvittiin

■ TÄMÄ on kertomus auton tieltä suistumisesta, jossa nuori nainen sai surmansa. Onnettomuus aiheutui autoa kuljettaneen nuoren miehen kokemattomuudesta ja näyttämisen halusta. Tapahtuman kuvaus perustuu olennaisilta osiltaan tutkijalautakunnan raporttiin. Vain osallisten nimet on muutettu. Onnettomuuden uhreja emme voi enää auttaa, mutta heidän tarinastaan voi ja pitää ottaa oppia.

Konstaapeli siirsi sormensa pois tietokoneen näppäimiltä ja katsoi toisella puolella pöytää istuvaa naista. Naisen silmät olivat punaiset. Hän otti nenäliinan laukustaan. Kuulusteluhuoneeseen levisi hiljaisuus. Nainen yritti peittää liikutustaan.

Poliisimiehen katse oli kysyvä, mutta hän pysyi vaiti. Sekunnit kuluivat. Sitten konstaapeli rohkaisi itsensä.

– Oletteko aivan varma?
Itkettynyt nainen nyökkäsi.

Kuulustelijan sormet laskeutuivat uudelleen kirjasmille. Huoneessa alkoi kuulua näppäimien hiljainen naputus.

Poliisimiehen ajatukset käväisivät tapahtuneessa onnettomuudessa. Siitä oli kulunut runsas kuukausi. Mitähän muiden autossa olleiden vanhemmat miettivät?

Sitten teksti oli valmis. Konstaapeli vilkaisi jälleen vastapäätä istuvaa naista. Kuinka suurta surua tämä mahtokaan tuntee. Poliisimiehen teki hetken mieli nousta ylös ja laskea kätensä hänen olkapäälleen sanattomana lohdutuksen osoituksena. Tämä oli niitä tilanteita, joita kokeneetkaan kuulustelijat eivät oikein tunteneet hallitsevansa.

Konstaapelin silmät kohdistuivat tietokoneen näyttöruudussa olevaan tekstiin.

– No niin, jos minä sitten vielä luen tämän kokonaan. Sanokaa vain, jos siinä on jotain väärin tai jotain pitäisi lisätä, niin korjataan.

Poliisimies aloitti kuulustelukertomuksen lukemisen. Se oli lyhyt, eihän vastapäätä istunut nainen tiennyt itse tapahtumasta mitään. Hänet yhdisti siihen vain yksi asia. Hä-

nen tyttärensä oli ollut autossa matkustajana.

Kuulustelija piti pienen tauon ja suuntasi katseensa jälleen kuulusteltavaansa.

– Tähän loppuun kirjoitin sitten niin kuin äsken sanoitte: ”En vaadi rangaistusta enkä korvauksia asiassa, sillä se ei palauttaisi tytärtäni takaisin. Oletan turman aiheuttaneen auton kuljettajan kärsivän jo muutoinkin riittävän paljon tapahtuneen johdosta”.

Konstaapeli katsoi kysyvästi naista. Tämä oli hetken hiljaa ja nyökkäsi sitten.

– Niin se on.

Pöydällä oleva tulostin alkoi työntää kuulustelupapereita sisältään. Kuulustelija ojensi naiselle kynän allekirjoitusta varten. Poliisimies ei voinut olla tuntematta hienoista

ihailua tuota hänelle täysin tuntematonta äitiä kohtaan. Hän oli menettänyt lapsensa ja siitä huolimatta pystyi osoittamaan noin inhimillistä kokonaisuuden tajua.

Konstaapelin ajatukset palasivat ammatilliselle alueelle, yölliseen nuorten huvijeluun. Mitä siellä tapahtui ennen törmäystä?

Jälkeen puolen yön

Pizza oli ollut hyvä. Isto tarttui baaritiskillä olevaan lasiinsa. Kylmä lonkero maistui puoli tuntia sitten nautitun ruoka-annoksen päälle mukavasti. Nuorukainen vilkaisi kelloonsa. Se näytti puolta kahta. Olisi aika mennä nukkumaan. Kalle näytti väsyneeltä, hän tuskin vastustaisi ajatusta.

– Olisikohan kohta aika lähteä?
Muut nuoret katsoivat ehdotuk-

TÄMÄN suoran toisessa päässä tieltä suistuminen tapahtui. Ympäristö ei vaikuta erityisen ongelmalliselta, mutta missä tahansa voidaan ajaa hengen- vaarallisen lujaa.

sen tekijää. Iston kasvoilla häivähäti kysyvä ilme. Maarit nousi seisoamaan.

– Kyllä se passaa, tämä on tältä erin nähty.

Maaritin vieressä istunut Samikin nousi ylös ja otti auton avaimet taskustaan. Hän oli täksi illaksi varannut vesilinjan.

– Näillä se lähtee käyntiin.

Muita hymyilytti Samin sanavalintaa. Hän oli saanut ajokortin kahden päivää aikaisemmin ja lupautunut nuorisoporukan kuljettajaksi. Ajamisen halu poltteli nuorukaista. Sillä välin kun Maarit, Isto ja Kalle olivat heittäytyneen mukaan kaupunkitapahtumaan, Sami oli ajellut isältään lainaksi saamallaan autolla ympäriinsä läheisillä kaduilla.

Nyt porukka oli jälleen yhdessä. Baari oli täynnä nuorisoa, ja meno sen mukaista. Joka puolelta kuuluva puheun sorina oli hetkittäin niin voimakasta, että oman äänensä kuuluviin saaminen tuotti vaikeuksia.

– Mennään sitten.

Sami lähti kävelemään ensimmäisenä kohti ovea, ja muut seurasivat. Kesäyön ulkoilma tuntui suorastaan nautittavan raikkaalta baarin ilmaan verrattuna.

– Missä auto on?

Sami vilkaisi taakseen.

– Tuolla takapihalla. Siellä oli hyvää parkkitilaa.

Sami odotti muutaman sekunnin, kunnes kaikki olivat hänen lähellään. Ryhmä lähti kävelemään kohti rakennuksen kulmaa. Taakse jäävä katuvalo venytti heidän varjonsa useiden metrien pituisiksi. Hajanaisia nuorisoporukoita seisoskeli kauempana. Kaksi iloista veikkaa horjui toisiaan kaulasta pitäen kohti läheistä baaria.

Isto hymyilytti. Olikohan herroilla tarkoituksena päästä jopa sisään?

Takapihalla valaistus oli huomattavasti katuja heikompi. Kesäyö oli kirkas ja kuulas.

Siellä se oli, sininen Fiat Punto. Sami avasi auton ovet, ja muut alkoivat työntyä sisään.

Kalle valitsi kuljettajan viereisen istuimen. Se sopi hyvin seurustelulle parille, Maaritille ja Istolle, jotka menivät takapenkille.

– Miten hyvin sä tunnet kaupungin?

Sami katsahti taakseen, Maaritin suuntaan.

– Kyllä me teille löydetään. Ja olenhan minä käynyt täällä asuvan velipojan luona aika monta kertaa. Ei me eksytä.

Punton moottori käynnistyi. Auton jo liikkeessä Isto etsi turvavyön kiinnikettä. Missä se oli? Ennen kuin Fiat ehti pihapiiristä kadulle, takapenkiltä kuului kiinni napsahtavan turvavyön lukon ääni.

Lopeta ihmeessä!

Sami painoi kaasua reippaasti. Kierrosten kasvaessa pieni henkilöauto lähti rivakasti liikkeelle. Risteyksen jälkeen kuljettaja kiihdytti jälleen. Sama toistui seuraavankin risteyksen jäädessä taakse. Kaupungin keskustassa nopeusmittarin viisari käväisi laillisen nopeuden rajamailla, ehkä sen väärelläkin puolella.

Isto harkitsi negatiivisen palautteen antamista kuljettajan ajotyylillä, mutta päätti sitten kuitenkin olla hiljaa. Olivathan he Samin kuljetuksen varassa.

Huoltoaseman jälkeen auton ohjauspyörän takana oleva Sami laski jalkansa kaasulta ja käänsi päätään hieman oikealle.

– Mennäänkö suoraan vai tehdäänkö pieni lenkki?

Matkaa Maaritin asunnolle oli runsaat viisi kilometriä. Hetkeen kukaan

TIE kaartui vasemmalle, Fiat jatkoi matkaansa suoraan. Etupyörät lukossa oleva auto jatkaa aina liike-energian suuntaan ohjauspyörän asennosta riippumatta.

ei sanonut mitään. Sitten kuljettajan vieressä istuvan Kallen takaa kuului Maaritin ääni.

– Mennään pienen mutkan kautta. Aja tuosta suoraan. Katu kiertää jonkin matkan päästä takaisin.

Sami päätti noudattaa takapenkiltä saamaansa ajo-ohjetta. Maarit tunsu kaupungin, hän asui siellä.

Kuljettaja survaisi kaasun pohjaan. Nyt mentiin!

Sinisen Fiat Punton nopeus lisääntyi ensin hitaasti, mutta sitten moottorin voimavarat heräsivät kierrosten myötä. Nopeusmittari nousi kiellettyihin lukemiin.

– Hei, mitä sä nyt meinaat?

Auton vauhti kiihtyi edelleen. Nyt mentiin jo selvää ylinopeutta.

Kuljettajan vieressä unisena ollut Kallekin havahtui.

– Lopeta ihmeessä!

Nuoreen kuljettajaan matkustajien sanat eivät vaikuttaneet. Sininen Fiat Punto kiiti kesäyössä yhä suuremmalla nopeudella. Sami hymyili itsekseen. Näytetään vähän, kyllä homma hallitaan.

Auto ylitti sivutien risteyksen yhdessä humauksessa. Sami ei katsonut enää nopeusmittaria, vaan keskitti kaiken huomionsa edessään olevaan tiehen. Suora näytti jatkuvan.

Isto huusi Samin korvaan takaa vielä jotakin. Sami ei hellittänyt kaasun painamista. Huutakoon, kyllä maailmaan ääntä mahtuu.

Yhtäkkiä kuljettaja tajusi tien alkavan kaartaa vasemmalle – ja jyrkästi! Kauhun iski hänen tajuntaansa. Edessä oleva kaarre oli todella jyrkkä; auto ei millään taipuisi sen läpi!

Kuljettaja polkaisi vaistomaisesti jarrun pohjaan ja käänsi ohjauspyörää voimalla vasemmalle.

Kesäyössä alkoi kiiriä renkaiden ulvonta. Sami puristi rattia kaikilla

voimillaan. Asfaltin pintaan piirtyi mustaa, savuavaa jälkeä.

Istuin repeytyi kiinnikkeistään

Fiat luisui jarrut lukossa eteenpäin. Kymmenen metriä, kaksikymmentä...

Auto jatkoi syöksyään suoraan, vaikka tie kaartoi vasemmalle. Asfalttipinta jäi taakse, ja vauhti tuntui vain kiihtyvän. Sorapinnalla lukossa olevat renkaat jarruttivat paljon heikommin kuin hetkeä aikaisemmin asfaltilla.

Sitten nuori kuljettaja havaitsi puun suoraan edessä. Se tuntui syöksyvän kohti! Sami painoi jarrupoljinta kaikin voimin ja käänsi ohjauspyörää vasemmalle.

– Käänny!!!

Mutta auto ei kääntynyt.

Fiatin keula osui keskelle paksua mäntyä. Kesäyössä kuului hirvittävä rysähdys.

Puu mursi ensin auton etupuskurin ja työntyi sen jälkeen kohti moottoritilaa. Korin rakenteet vääntyivät. Liike-energia painoi autoa eteenpäin. Mänty oli yhä syvemmällä Fiatin sisässä. Konepelti jatkoi muotoutumistaan isoa puuta vasten.

Puntossa olevat ihmiset tunsivat vastustamattoman voiman sinkoavan heitä eteenpäin. Isto ehti tajuta pistävän kivun vihlaisevan rintaansa.

Auton etuakselisto siirtyi taakseen. Mänty oli jo neljäkymmenen senttimetrin syvyydessä konekilassa. Mutta liike-energian voima ei vielä laantunut.

Ohjaamossa turvavyöt pysäyttivät eteenpäin paiskautuneet ihmiset. Vyöt venyivät juuri sen verran kuin niitä valmistettaessa oli suunniteltukin. Takapenkin oikeanpuoleinen alaosa repeytyi irti kiinnik-

ISO puu vavahti, mutta ei antanut törmäyksessä periksi senttiäkään.

keistään. Etupenkien selkänajat antoivat periksi niitä vasten työntyvien ihmisten painosta, vaikka turvavöiden ansiosta tuo voima ei enää ollut suuri.

Kun mänty oli auton etuosassa puolen metrin syvyydessä, liike-energia hellitti. Kesäiseen yöhön levisi täydellinen hiljaisuus.

Yksi tuhoutuneessa autossa olevista hahmoista nosti varovasti päättään.

– Mitä... mitä meille tapahtui?

Auton kellon viisarit näyttivät aikaa 1.47.

Takapenkiltä ei vastausta

Kuljettajan vieressä istuva Kalle kokeili varovasti otsaansa. Käsi muutui punaiseksi verestä.

– Pähän sattui. Se osui varmaan kotelautaan.

Iston vieressä takapenkillä oleva Maarit valitti hiljaa. Kalle kokeli ovea. Se pisti vastaan, mutta avautui.

Kalle nousi varovasti istuimeltaan ja siirtyi horjahdellen ulos autosta. Nuorukainen näytti ensin kaatuvan, mutta onnistui kuitenkin säilyttämään tasapainonsa.

Kuljettajanpuoleinen ovi avautui hieman. Sami joutui työntämään sitä voimalla ennen kuin mahtui ulos autosta.

Takapenkillä Isto otti kännykän taskustaan ja naputteli hätäkeskuksen puhelinnumeron. Nuorukainen pelkäsi pyörtyvänsä. Ensimmäisenä ulos mennyt Kalle avasi oven Istolle. Isto kömpi ulos Fiatista. Samassa soittoon vastattiin.

– Onnettomuus... auto meni puuhun... pahasti... ai missä...?

Isto ojensi puhelimen kohti autoa ajanutta Samia.

– Ota, se kysyy, missä me ollaan.

Isto tunsu tajunnan menetyksen olevan lähellä. Hän asettui maahan makaamaan ja kuuli jonkun puhuvan:

– En ole varma... en, en... kyllä, pidän puhelimen auki.

Äkkiä Isto säpsähti. Maarit... missä Maarit oli?

Nuorukainen nousi horjuen ylös, meni hitaasti auton luo ja avasi sen oikeanpuoleisen takaoven.

– Maarit?

Takapenkillä oleva hahmo ei vastannut, voivotti vain hiljaa. Iston valtasi voimaton avuttomuuden tunne. Mitä pitäisi tehdä? Olisiko parasta ottaa Maarit ulos autosta?

Iston kätet kurottivat jo kohti turvavyön lukkoa, mutta sitten hän ymmärsi, että tytön ulos nostaminen voisi pahentaa tilannetta. Tarvitaan ammattiauttajia. Maarit oli maailman ihmisistä hänelle kaikkein tärkein.

Isto tunsu suuttumuksen aallon vellovan sisällään omaa avuttomuuttaan kohtaan. Miksi mitään ei tapahdu? Kuinka kauan ambulanssien tulo oikein kestää? Nuorukainen vilkaisi kelloaan. Se näytti aikaa 1.55. Oliko tapahtumasta kulunut tunti vai minuutti?

Sitten ensimmäisenä paikalle saapuvan hälytysajoneuvon sininen valo alkoi välkähdellä suoran toisessa päässä. Isto asettui varovasti istumaan uudelleen maahan. Todellisuus alkoi jälleen hämärtyä.

Tekniikka auttaa – mutta ei ratkaise kaikkea

■ JOS autossa ei ole ABS-jarruja, hätäjarrustilanteessa etupyörät lukkiutuvat ja auto lakkaa tottelemasta ohjausta. Tällöin matka jatkuu suoraan, vaikka ohjauspyörää kääntäisi mihin asentoon tahansa.

Jos kuivalla asfaltilla viittäkymppiä käyttänyt kuljettaja saa autonsa pysähtymään juuri ja juuri ennen estettä, kahdeksäkymppiä ajanut törmää tuohon esteeseen 75 kilometrin tuntinopeudella. Tämä yllättävä tosiasia perustuu siihen, että ennen varsinaisen jarruttamisen alkamista edetään kuljettajan reaktioaikana suuremmalla nopeudella paljon pitempi matka kuin pienemmällä nopeudella. Tämän lisäksi jarrutuksen alkuvaiheessa nopeus laskee hitaammin matkaan nähden kuin loppuvaiheessa. Ja loppuvaihetta ei tule, koska sitä ennen tapahtuu törmäys.

ABS-jarrujakin parempi turvalaite on ajonvakautusjärjestelmä, joka tunnetaan muun muassa kirjainlyhenteestä ESC. Sen olennaisena osana ovat myös ABS-jarrut, mutta se parantaa auton hallittavuutta ja ohjattavuutta muutenkin kuin pelkästään hätäjarrutuksessa. Erityisesti koke mattomalle kuljettajalle se tarjoaa korvaamattoman avun yllättävissä väistötilanteissa.

Noin 80 prosentissa uusista automalleista on ajonvakautusjärjestelmä vakiona, ja kymmeneen prosenttiin sen saa lisähinnalla. Valitettavasti järjestelmä puuttuu vielä halvimmissa autoista, mutta tilanne on kaiken aikaa korjaantumassa. Liikenteessä on kuitenkin vielä valtaosa vanhaa kalustoa, jossa tätä erinomaista järjestelmää ei ole.

Nuoret kuljettajat muodostavat onnettomuustilastojen mukaan riskiryhmän. Kysymys on usein puhtaasta tietämättömyydestä ja osaamattomuudesta. Uusimmat autot, joissa on uuden tekniikan turvallisuuslaitteet, vähentävät tätä ongelmaa.

Tarkoituksellinen vaarallisuushakuinen ajokäyttäytyminen on sen sijaan paljon monimutkaisempi juttu. Pätemisen ja näyttämisen halu on aiheuttanut monta murhenäytelmää. Usein niihin johtavat tilanteet ovat niin rajuja, että parhaakaan turvallisuuslaitteet eivät voi olla avuksi.

Miten nuoret kuljettajat saataisiin ymmärtämään vaarallisuushakuisen ajamiseen liittyvät riskit? Kysymykseen ei ole vielä keksitty hyvää vastausta.

Mitä tapahtui ja miksi?

Kahdeksan vuotta vanha Fiat Punto osui 50 metriä pitkän lukkojarrutuksen jälkeen suoraan päin suurta mäntyä. Auton nopeus ennen jarrutuksen alkamista oli vähintään 80 km/h. Nopeusrajoitus oli 50 km/h.

Kaksi päivää ennen onnettomuutta kortin saaneen Samin ajokokemus oli 500–600 kilometriä. Sami loukkaantui – ihme kyllä – vain lievästi, kuten hänen vieressään istunut Kallekin. Ilman turvavöitä he olisivat tutkijalautakunnan käsityksen mukaan saaneet surmansa.

Takapenkillä olleille kävi huonommin. Isto loukkaantui vakavasti, mutta toipuu. Ilman turvavyön käyttämistä hänkin olisi kuollut. Vyökään ei pelastanut 18-vuotiasta Maaritia. Hänen saamansa vammat olivat kohtalokkaat.

Olisiko Maarit pelastunut, jos autossa olisi ollut niinkin pieni turvallisuuslaitteita kuin turvavöiden esikiristimet ja voimarojoittimet?

Mahdollisesti. Varmuutta siitä ei saada koskaan.

Jos Fiatissa olisi ollut lukkiutumattomat jarrut, se olisi tehokkaimmalla tavalla ollut ohjattavissa. Törmäystä

keula edellä puuhun ei olisi ehkä tapahtunut.

Riippuen käytetystä nopeudesta auto olisi kuitenkin saattanut lähteä tehokkaimmalla tavalla yhteisvaikutuksesta silvulusuun, jolloin puuhun osuminen kyki edellä olisi ollut erittäin mahdollista. Se taas olisi ollut kaikille autossa olijolle kohtalokasta.

Jos Fiatissa olisi ollut ajonvakautusjärjestelmä, nuori kuljettaja olisi todennäköisesti selvinnyt myös silvulususta.

Mutta kahdeksan vuotta vanhassa Fiatissa ei ollut mitään uuden tekniikan turvavarusteita. Siitä huolimatta onnettomuus olisi ollut vältettävissä, jos kuljettaja olisi malttanut mielensä, eikä aloittanut ajonäytöstään.

Tämä surullinen tapahtuma on kuin oppikirjasta. Nuoren, kokemattoman ihmisen harkintakyky ei vielä ollut kehittynyt turvallisuushakuisiksi. Hän toimi täysin päinvastaisesti, vaarallisuushakuisesti, ja luotti perusteettomasti olemattomaan ajotaitoonsa.